

PLATFORMTEKST FINANCIERING

Unaniem goedgekeurd door de Algemene Vergadering van 12 oktober 2006

0. INLEIDING

Op vrijdag 14 juli 2006 keurde de Vlaamse regering de nota 'Het nieuwe financieringsmodel voor het hoger onderwijs in Vlaanderen' goed. Hiermee legde de Vlaamse regering, op voorstel van minister Frank Vandenbroucke de grote lijnen van het nieuwe financieringsmodel voor het hoger onderwijs vast. In het kader van de evolutie van het financieringsdossier naar een meer finale fase wil VVS haar eisen opnieuw scherp stellen. VVS meent dat het financieringsmechanisme op belangrijke punten moet bijgesteld worden om de onderwijskwaliteit en de democratisering van het onderwijs te stimuleren.

1. STUDENTVRIENDELIJKE RATIONALISATIE

In de goedgekeurde nota over financiering neemt minister Vandenbroucke een luik over rationalisatie van hoger onderwijs op: in het financieringsdecreet worden principes opgenomen over hoe deze rationalisatie moet gebeuren, maar de minister laat voor de concrete uitwerking grote vrijheid aan de instellingen. Om de rationalisatie te realiseren stelt de minister een financieel bestraffings –en beloningsmechanisme voor. VVS erkent de nood aan rationalisatie maar heeft een aantal belangrijke bedenkingen:

- VVS vindt het noodzakelijk dat er op korte termijn een open en gestructureerd debat over de principes van rationalisatie georganiseerd wordt waarbij ook de studenten betrokken worden. VVS vindt dat de organisatie van een debat over de algemene principes van rationalisatie de taak is van de minister. Dit neemt niet weg dat in de concrete uitwerking de instellingen de nodige vrijheid moeten hebben.
- Ook in het concrete rationalisatieproces is het nodig dat de studenten betrokken blijven. Studenten kunnen garanderen dat er naast de aansluiting op zwaartepunten in het onderzoek, ook rekening wordt gehouden met de onderwijskwaliteit. Ze dwingen om rekening te houden met het studentenprofiel en de haalbaarheid van verdere afstanden. De meerwaarde die studenten kunnen inbrengen in het rationalisatieproces toont aan dat ze noodzakelijk zijn om te komen tot een evenwichtig landschap.
- Als algemeen principe stelt VVS dat men negatieve effecten op onderwijskwaliteit en democratisering van het hoger onderwijs moet vermijden. Rationalisatie moet dus samengaan met een blijvende garantie van onderwijskwaliteit en sociaal flankerende maatregelen.

2. AANDACHT VOOR SPECIFIEKE EN ONDERVERTEGENWOORDIGDE GROEPEN

Een nieuw financieringsmechanisme moet volgens VVS sterke stimulansen bevatten voor de verdere democratisering van het hoger onderwijs. Minister Vandenbroucke deelt deze visie maar VVS vindt dat de concrete vertaling van dit principe zwak blijft.

Het goedgekeurde voorstel introduceert een aantal **studentenkenmerken** in het onderwijsvariabel gedeelte van de financiering. Deze studentenkenmerken moeten de mindere doorstroom van bepaalde groepen compenseren, en instellingen aanzetten om deze ondervertegenwoordigde groepen actief te rekruteren. Ze moeten instellingen aanzetten de onderwijsinherente drempels af te bouwen. De opgenomen kenmerken (beursstudent, student met een functiebeperking en werkstudent) zijn voor VVS echter onvoldoende. VVS wil dat alle groepen die beduidend minder slaagkansen en meer kans op drop –out¹ hebben extra worden gewogen:

- Het studentenkenmerk 'persoon met een functiebeperking' moet correct gedefinieerd worden, zodat personen met bijvoorbeeld dyslexie, geestelijke gezondheidsproblemen en chronische ziekten ook binnen deze groep vallen. Een te strikte invulling van het kenmerk om praktische redenen (de eenvoud) is niet te verkiezen omdat deze studenten uit de boot zouden vallen.
- De minister wil graag een kenmerk invoeren dat het cultureel kapitaal van de student meet, zoals bijvoorbeeld het diploma van de moeder. VVS is vragende partij voor dit kenmerk want het is een indicator die de hele studentenpopulatie beslaat. Een haalbaarheidsstudie mag geen reden zijn om te wachten met deze in te

¹ Voor meer info over de kans op drop out verwijzen we naar het Congresstandpunt Drop Out van 29 april 2006.

schrijven in het decreet. In functie van de praktische problemen kan de uitvoering nog steeds worden gefaseerd.

- Ook de vooropleiding van studenten is een kenmerk met serieuze impact op de slaagkansen van studenten. De keuze voor ASO, TSO of BSO in het secundair nog steeds sterk sociaal gedetermineerd waardoor heel veel talent verloren gaat. Hoger onderwijsinstellingen extra financieren voor de onconventionele instroom vanuit BSO en TSO zorgt ervoor dat deze jongeren voldoende ondersteund kunnen worden. Dit studentenkenmerk is geen overbodige luxe zolang de reproductie van sociale ongelijkheden in het secundair onderwijs niet is opgelost. Deze indicator heeft dankzij zijn eenvoud trouwens geen haalbaarheidsstudie nodig.
- Tenslotte blijft VVS een extra weging eisen voor het kenmerk allochtoon: Allochtone jongeren zijn zwaar ondervertegenwoordigd in het hoger onderwijs, hun slaagkansen in het eerste jaar liggen gemiddeld de helft lager en blijven ook in de hogere jaren gevoelig onder het gemiddelde. VVS blijft er van overtuigd dat er een structurele incentive moet komen om deze groep studenten bijkomend te ondersteunen, zeker als het aanmoedigingsfonds gereduceerd wordt tot het bedrag van de goedgekeurde nota.

Om de diversiteit in het hoger onderwijs te vergroten wil men het **aanmoedigingsfonds** voor beleidsspeerpunten introduceren. VVS is er van overtuigd dat dit fonds een heel belangrijke rol kan spelen op voorwaarde dat de overheid voor de beheersovereenkomsten een kader creëert dat aandacht vestigt op evenredige participatie bij instroom, doorstroom en uitstroom van alle ondervertegenwoordigde groepen. VVS is voorstander van een snelle invoering van de financiering op basis van resultaatsindicatoren. Wij zijn echter verontwaardigd dat het fonds geslonken is tot een peulenschil: van de 5% in de eerste conceptnota blijft er nog weinig over. VVS vraagt een extra inspanning voor dit fonds, door de overheid en de instellingen, opdat het aanmoedigingsfonds haar democratiserende rol maximaal kan spelen.

3. VERHOUDING ONDERWIJS-ONDERZOEK

In het verleden heeft VVS de vrees voor een stiefmoederlijke behandeling van onderwijs ten voordele van onderzoek geuit. VVS eist meer middelen voor onderzoek, maar niet ten koste van de middelen voor onderwijs. De inhoud van de goedgekeurde nota doet ons echter het ergste vrezen.

Het is duidelijk dat ook in het huidige financieringssysteem het onderwijs onder druk staat ten voordele van onderzoek: professoren, in de eerste plaats als onderzoekers aangenomen, investeren hun tijd vaak liever in onderzoek. Daarnaast is al een groot deel van de onderzoeksfinanciering (in additionele geldstromen, naast de basisfinanciering) output-gedreven: proffen moeten publiceren om middelen te verdienen. Onderwijs heeft dit verdienende effect minder waardoor investeren in onderzoek meer middelen oplevert.

In de goedgekeurde financieringsnota spreekt men van 55% onderwijs en 45% onderzoek voor de financiering van de universiteiten. In die 45% onderzoek zit een zware output-indicator: de BOF-sleutel. VVS vreest dat door deze drastische toename van het onderzoeksdeel en het sterk output-gerichte karakter de schaarse tijd en middelen nog minder aan onderwijs besteed zullen worden, ten koste van onderwijskwaliteit. Daarom verzetten wij ons tegen deze verdeelsleutel en tegen het gebruik van de BOF-sleutel in de basisfinanciering. VVS meent dat er andere mogelijkheden dan een pure outputindicator moeten zijn om een goede onderzoekscultuur te meten. VVS erkent tenslotte dat onderzoek bijkomende financiering verdient maar deze mag dus niet ten koste van onderwijskwaliteit zijn.

4. LEERKREDIET

De goedgekeurde financieringsnota introduceert een leerkrediet van 140 studiepunten dat een student doorheen zijn of haar hele studieloopbaan meeneemt. VVS geeft toe dat het voorgestelde leerrecht geen probleem is voor het gros van de studenten. Daarnaast is VVS geen vragende partij voor een oneindige financiering zonder positieve studieresultaten. VVS erkent dat ook de student zijn verantwoordelijkheid moet opnemen, maar vindt dat de studievoortgang vooral met pedagogische maatregelen moet worden bevorderd. Simplistische financiële maatregelen zijn niet gewenst om een complex probleem op te lossen. Wij stellen ons dus ernstige vragen bij het voorgestelde leerrecht:

- De studievoortgang kan het best bewaakt worden door de bindende studievoortgangsmaatregelen die de instelling sinds het flexibiliseringsdecreet tegenover een falende student kan nemen. VVS verkiest dit instrument omdat het eerder ingrijpt en omdat het geen financiële straffen oplegt. Verder kunnen deze maatregelen worden toegepast op individuele studenten. Zo kan men rekening houden met de specifieke situatie van de student.
- Door sociaal vertekende slaagkansen zal het leerkrediet van doelgroepstudenten veel sneller uitgeput geraken. VVS vindt dat men deze groepen moet ondersteunen. Het voorgestelde leerkrediet lijkt juist hen te straffen.
- Het gevaar bestaat dat de combinatie van outputfinanciering met een leerkrediet instellingen en studenten ertoe aanzet om veel minder ambitieus te zijn in de samenstelling van hun studiepakket, met een studieduurverlenging tot gevolg.

- Het voorgestelde systeem raadt het levenslang leren af: enkel mensen die vroeger een perfect parcours hebben afgelegd kunnen later verder studeren. Personen die tijdens hun studentenjaren faalden hebben later geen mogelijkheid tot herkansing meer. VVS vindt dan ook dat het nieuwe financieringsmodel het Levenslang Leren niet mag verhinderen.

VVS stelt voor om de huidige financieringsregels te vertalen naar een leerrecht dat beperkt blijft tot het eerste jaar. Een eerstejaarsstudent zou dan voor 3 maal 60, dus 180 studiepunten financierbaar zijn, op voorwaarde dat hij of zij minstens één maal heroriënteert. Na een bepaalde periode zou een student wel terug de kans moeten krijgen om zich te herpakken en opnieuw deel te nemen aan het hoger onderwijs.

5. MEER GELD VOOR HOGER ONDERWIJS

VVS waardeert de inspanningen van minister Vandenbroucke om meer geld voor hoger onderwijs ter beschikking te stellen. Er zijn echter bijkomende inspanningen nodig om de jarenlange onderfinanciering ten gevolge van de gesloten enveloppen en de creatieve indexering te compenseren:

- De structurele onderfinanciering van hogescholen wordt onvoldoende gecompenseerd: de tussenschotten tussen professionele, academiserende en academische opleidingen zijn een oplossing voor het gevaar van grote middenstromen tussen de types hoger onderwijs. Maar ze laten het fundamentele probleem van de onderfinanciering van de hogescholen ongemoeid. Er is dringend meer geld nodig voor de hogescholen opdat de discriminatie van de verschillende OBE-gewichten tussen academiserende en academische opleidingen binnen hetzelfde studiegebied, ongedaan kan worden gemaakt.
- Het aanmoedigingsfonds moet vergroot worden opdat het zijn rol kan spelen. Met de voorziene middelen is dit onmogelijk.
- Er is meer geld nodig voor onderzoek, maar niet ten koste van investeringen in onderwijs.
- De indexering van de middelen voor hoger onderwijs moet op een faire manier gebeuren zodat geen reële middelen verloren gaan.

Wij richten ons met deze eis naar de volledige Vlaamse regering. Zij moet van onderwijs een topprioriteit maken. De Vlaamse politici hebben de mond vol van de kenniseconomie, maar we blijven nog wel ver af van de 7% BRP norm voor de besteding van middelen in onderwijs.

6. CONCLUSIE

In een gewijzigde context heeft VVS haar strijdpunten voor het nieuwe financieringsmodel scherp gesteld. VVS vraagt studentvriendelijke rationalisatie, bijkomende maatregelen voor specifieke en ondervertegenwoordigde groepen, een herziening van het onderzoeksgedeelte in de basisfinanciering, een herziening van het leerkrediet en meer geld voor hoger onderwijs.